

creta sub ente quanto contineret; neq; id mirum capiam videbitur debet, ut ibi diximus na.43, in fine, siquidem cum relatio, creatura non sit ultimum constitutiva cui alius suppositus vel personae, sicut est divina relatio, optimè potest sub ente quanto directe, & formaliter contineri, esto non sic contingatur in creatura relatio; itaq; ad argumentum negandum etiam primum, & dicendum, relatione in sub tali indifferente, & abstractione, nec discrete perfectionem, nec imperfectionem, sed abstrahere ab ente quanto, & non quanto, & in creatum descendit per modum entis quanti, quia in creatis non est entitas hypostatica, & ultimum constitutiva, in divinam verò per modum entis non quanti, quia est ultimum constitutiva divini suppositi; alia etiam potest ratio, cur relations creatarum dicant aliquam perfectionem, & fint entia quanta, non ita divina, quia in divinis, ut supra dictum est n. 24, in fine ex Scoto, D. Thom. Magistri sententiarum, & alii Theologici penes relations originis nullatenetum equalitas, vel inequalitas inter divinas personas, bene tenet in creatis, ubi Pater, quatenus Pater dicitur major, & dignior Filio, & universaliter producens nobilissimis, & perfectissimis productis, quatenus est producens; Quod valde notandum est ob nominalis sciolos, qui superficietibus discurrentes placuerunt astere, quod relations creatarum aliquam importent perfectionem, nullam vero increas.

Posttem RUBIONE p.d. 33. q. 1. longo discursu probat, relatio-
nes originis esse formaliter infinitas, & ejus unitatem fundamen-
tum constituit in hoc; quod infinitas non dicit quid positivum
in re infinita: aliquo pacto ab ea natura rel. distinctum, sed
tantum dicit, puram negationem finitatis, ita quod infinitum
formaliter, quantum ad id quod positivum dicit, nli aliud est
quam tis ipsa, cui finitas repugnat; cum igitur divinae relationes
sunt tales entitatis, quibus ex natura rei repugnat finitas,
ut nos quoque fateri temur, sequitur evidenter, ipsa esse
formaliter infinitas. Hoc tamen argumentum ab aliis solutum
est di sp. 7. Met. q. 2. n. 45. & fundamenti, cui nititur, fal-
sitas sufficiens ostenta, que omnino sunt ibi videnda, quia ex
ea doctrina faciliter diluvium alie rationes quis RUBIONE congre-
xit loc. cit. contra nostram sententiam, cuius intelligentia cum
maxime dependat ex recta declaracione divisionis entis in
quantum, & non quantum, de qua egimus di sp. 7. Met. q. 2. te-
legenda et doctrina ibi tradita circa eam divisionem, & huic
proposito applicanda, nam inde alia quida argumenta levio-
ris momenti dilutum poterant, quia data operis hic misla forma, qua-
lia sunt quedam adducta a PONCIO L. cit. cum quo de mente Sc.
contendere in hac materia supervacuum censeo, quia vel ini-
tatis in via Doctoris subtilis competit non est, extra Scholam
nostram omnino vagari cum suis Neotericis, ut sibi moris est,

QUESTIO SECUNDA.

*An Verbum ex omnium cognitione, & Spiritus Sanctus pariter
ex omnium amore procedant, itant huiusmodi actus
amborum processioni supponantur.*

Uoniā Filiū per intelle&ūm, & Spiritū Sanctū per voluntate procedunt in divinis, quæ solet, an hic ex amore suum ille vel ex cognitione omnium producatur, quæ sunt in scientia Patris; & sensus est, an Verbum sit à Patre productum ex cognitione etenim, & personatum, creaturatum possibilium, & rerum dñi&ū futurorumque sunt in scientia Dei; & pariter Spiritus Sanctus procedat ex amore scientia, & personatum, creaturatum possibilium, & futurum. Et quoniam fatis confit in Shola nostra, nec filiumque Spiritū Sanctū procedere per cognitionem, & amore aliquis, sive tanquam per processione principium, sive tanquam per ipsam actionē producendi; etenim iuxta nostrā Scholę dogmata Verbo productum per memoriam secundum Patrem, tanquam per principium, q[ui] ad quam nullus rei actualis cognitio spectat, sed solum intellectus, & divina scientia in ratione obiecto infiniti, intelligibili; & productum per actum dicendi, non autem intelligenti, tanquam per actionē productivam, ut de Verbo in universum diffidimus disp. 6. de anima q[ui] 3. ar. 2. sicut pariter Spiritus Sanctus productus per voluntatem secundum, tanquam principiū, quo ipsius processio, & per actum ipsum spirantis, non autem amabiliter, tanquam per actionem productivam; hinc apparet, sensum proprie&ū questionis non esse, an verbum producatur de cognitione predicatorum omnium, aut aliquius illorum, ut de principio, quo, vel tanquam per actionem productivam, & sic pariter Spiritus Sanctus de omnī amore nam hoc sensu intellectusque est, negativē resolvenda estet iuxta nostra principia, absolute loquendo: sensus ergo quest[us] est, ut ex eis simplicem presuppositionem in unius ad aliud, ut v.g. cognitionis & amoris creaturatum ad processione divinā personatum, ut sensus sit in cognitione efficiens attributum per personatum, & omnes

四

Quæst. II. Ex quorum cognitione Verbum, &c. Art. I.

Cajet. p. i. q. 3.4. Molina, Bannes, Zumel, & Nazar. ibi. qui ait communem Thomistam, Aversa ibi. sec. 4. Vafij. disp. 163. cap. 3. Suarez lib.9. de Trin. c.7. Granatus disput. 7. Amic. disp. 26. sec. 5. Fasol. dub. 7. super art. 3. q. 3.4. Salman. ibid. Lezana trac. s. d. q. 9. 4. & hac re vera communissima est inter Re-
tentiores, non autem oppoita, ut dicebat Ariag.

RTICULUS PRIMUS.

gnitio divinae essentiae, attributorum, & personarum productioni Verbi presupponitur, quod, & de amore dicendum est respectu Spiritus Sancti.

Hec conclusio, quæ proportione servata extendi debet ad amorem respectu processionis Spiritus Sancti; nedum in Schola Thomistarum communis est; sed etiam his temporibus in Schola Scotistarum; quandoquidem id, quod Scotti expresserunt & perpetuo negavit, est præsuppositio cognitionis creaturam cum futuratum; quam possibiliter, hanc, inquam, negavit, abique processionem verbi praecedere, & earum amorem Spiritus Sancti productionem, quandoquidem in ejus doctrina, quamvis essentia illa ad intrâ præcedunt notionalia prioritatem in natura, que in divinis non repugnat, tam declarata disp. 2. qu. 1. attrahent notionalia deinde præcedunt essentia, cum respetu ad extrâ; nonnunquam tamen expressè negat præsuppositio cognitionis personatum, in eo potius hoc intendat non obsecare significavit, num, i.e. d. q. un. 5. de quo dico, atque quod est, in secundo signo originis agnitus filium, nec tantum unde ille agnitionem voluntate sequente aliud agnitionem, sed voluntate habita in primo signo originis; ergo apud Doctorem prius origine, nam, Filius procedat. Pater nedium essentia, sed etiam illi cognitionem, & voluntatem habet, cum sit terminus cognitionis in primo signo originis antecedenter volita, & præcognitio; ex quo etiam sequitur, sicut habere cognitionem, & motum sui ipsius, nam qui cognoscit, & vult unum relatiuum, quia tale, necessario quoque cognoscit, & vult suum correlatum fatem indirecere, ac in obliquo; ergo si Pater in primo signo originis cognitionem habet, & complacientiam Filii sui, talis est, eodem actu quoque indirecere seipsum cognoscit, & ult; Ex quo tandem etiam sequitur, in illo eodem primo anno haberi à Patre cognitionem Spiritus Sancti, cum nulla aequal signatio ratio, cut Filius sit in eo primo signo precognotus, & predilectus à Patre; non vero Spiritus Sanctus, & cut etiam in secundo signo non sit ab utroque præcognitus, & prælectus ante sui realem productionem; Imo hoc ipsum quoque auctor Scotti p.d. 10. q. un. in fine, cum cuiadū obiectio occurreret, dicit post, quod in illo prijor signo originis, antequam dilatur a Spiritu Sanctus spirari, Pater, & Filius cognoscuntur, & inutitur, licet non ut existentem in se, quia ignorant esse rationem divinam, quem erat utrū cognoscendi inutitur, quodcumque obiectum intelligibile, ergo cognoscit, & amor ne-
am essentia cum suis attributis, sed etiam ipsius personali-
tate præcedunt natura divinas processiones in Scotti sententiā.

Respondet Brancafusus cum aliis Scottitiss, Scotum non velle d.e. citat, quod Pater in primo originis signo cognoscat, & ve-
li Filium formator, sed virtute, eo quod cognoscat, & velite
essentiam suam, cuius fecunditas est radix filiationis, & o-
mnium notionalium; & si etiam explicit aliam locum d. 10.
quod Pater, & Filius spirent Spiritum Sanctum ex ejusdem
prærogatione & amore, non quidem formaliter, & actualiter, sed
virtualiter tantum, modo jam explicata. Hæc tamen solutione nec
est ad rem, neque ad intentionem Doctoris, de cuius mente hic
agitur, quādquād idem ibi loquitur de cognitione, & volitione
generations Filii formaliter, & actualiter, non vero virtualiter, & habi-
tuali; Tum quia in tali sensu concedit ibi Doctor, Patrem in
primo signo originis intelligere, & velle Filii generationem,
quo non concedit velle, & intelligenter creaturem in esse possibili;
et si Pater in eo signo dicitur intelligere, & velle generationem
Filii in eo tantum sensu, quia intelligit, & vult essentiam, in qua
radicatur, & virtualiter continetur filiatio cum exteriori notio-
nibus, eodem modo concederet, prius etiam intelligere, & ve-
lle creatures, quād Verbum producatur, et quia etiam in effen-
tia creature virtualiter continetur, & essentia est radix crea-
ture, & omnis entis praeter ipsum; ergo non loquitur ibi de co-
gnitione, & volitione virtualiter, & ad essentiam tantum termina-
ta, sed de formaliter, & actualiter terminata ad generationem, & Fi-
lium; Tum quia intelligere, & velle generationem, ut loquitur
Doctor, non est intelligere, & velle solum essentiam, etiam si ge-
neratio in essentia radicetur; ergo aliquid amplius præsentid
Doctor ibi loquendu modo. Ex quo etiam deducitur, illam
solutionem Doctoris de cognitione intuitiva, que non est cog-
nitio virtualis, sed omnino actualis, & actualiter terminata ad
quidlibet, quod in essentia ratione.

*quod dicitur sic intuitivè
Mæstrij in sent. Tenu. 5.*

45

ftiores Scotorum Balfol. Tatar. Viger. non hanc dederit responsio
ni, sed ad consuernum eorum effugium recurretur, quod Dô-
ctor ibi dubitative modo loquatur, quod colligunt ex illis ver-
bis alius posset dici que est phrasis ei familiaris, cum respondet
de mente alterius; quemare contendunt, priori responsioni ibid.
ab ipso data standum esse, ubi ait, quod oportet, efficiant di-
vinam, cuius amor spiratur, esse precongitam Patri, & Filio ad
hoc, ut spiritem, sed non oportet, in illo instanti originis con-
cede, Spiritum Sanctum, qui est amor spiratus, esse preco-
gnitum Patri, & Filio, licet in instanti eternitatis si tota Trinitas
notata cuilibet persone in Trinitate quia distinguendo inter
instantia originis non distinguitur inter durationem, & dura-
tionem, sed tantum à quo quis sit.

Caterum hac quoque veterum in Scotistarum solutio est meta evasio, tum quia multo etiam Doctor utitur illa phras, dum loqui ut ex propria mente, tum quia etiam Paulus Scriptor Scotti Expositor, nedum illam secundum solutionem Doctoris genuinam recipit, sed omnino prius responsum praeterit; Accedit etiam quod illa prima solutio, si benè expundatur, non adversari secundum enim in illa dicit, opus non esse, Spiritu Sanctu eis Patri & Filio praecognitum aut si productione, non ab solute id profert, sed tantum inquit hoc non sequi ex vi argumenti, & ex vi illius propositionis, sibi voluntum, quin prae cognitum, quotiam illa tantaum de volito in ratione obiecti, non autem in tatione actus, quia non potest, ipsam dilectionem eis praecognitum, putat si offerunt mihi aliquod bonum honestum, non potest, quod antequam possum habere illum acutum amandi circa illud, quod praecognosciam illum acutum, & sic in proposito ex vi argumenti sufficeret, diuinam essentiam, cuius amor spiratur, sibi praecognitam Patri & Filio, ad hoc, ut spirent, & in hoc precise constituit tota prima illa responsum, quod ut patet, non offici secundum. Negat doctrina, quam ibi subtextis, non opere in illo instanti originis, concedere, Spiritum Sanctum eis praecognitum Patri, & Filio &c. secunda responsum contradicit, qui potius eam mirabiliter declarat, quotiam cum in illa secunda concedatur, in illo priori signo originis, antequam Spiritus Sanctus intelligatur productus, esse Patri & Filio praecognitum intuitivite, licet non ut existentem in se declarat, hoc nullatenus esse intelligendum à parte rei, quia si fuerit dicere, in aliquo signo a parte rei, in quo praecognoscat, Spiritum Sanctum à Patre, & Filio intuitivite, in quo Spiritus Sanctus in se non existat, & ratio eius inquit Doctor, quia distinguenda inter instantia originis non distinguuntur inter durationem, & durationem, sed tantum a quo quis sit, cum enim in divinis tantum essentiali, ut per se sunt in eodem signo quo, nullum habere potest respectu alterius tationis futuri, vel posterioris, sed cantum duci potest, unam personam esse ab alia, existentibus tamen omnibus, & tunc in eodem instanti in quo aeternitatis, quod est esse prius, & posterius origine, vel prioritatis, à quo, non autem a quo, & qui existentia mensuratur per inflans durationis, à qua taliter non distinguuntur, non autem originis, vel naturae, id est propriè dici nequit, in illo primo signo originis, secundum intelligatur Spiritus Sanctus, cuius

intelligatque intelligentia Spiritus Sanctus spiritu, esse Patri, & Filio intuitivè præcongitum, licet non ut exilitemen in sequia per hunc loquendi modum significaretur, non existere simul omnino cum Patre, & Filio in eodem durationis instanti, sed in aliquo posteriori signo, ejus existentiam mensurante; patet igit, quomodo per illam primam responsum declaretur recta intelligentia factunda; nimirum ut ille modus loquendus de prioritate, & posterioritate, in quo, qui negabatur in prima, & conceditur in finibus, ad facilius concedi non à parte rebus, quasi inter personas producentes, & productas intercedat via prioritatis & posterioritatis, et si in quo, sed tantum prioritas, in quo intelligendi, & secundum rationem, quæ à parte rei importat solam prioritatem, a quo; & idem significanter dixit Doctor in illa secunda solutione, in illo priore signo originis, antequa intelligatur Spiritus Sanctus, utitur in quaenam verbo intelligendi, non esset aut ostendetur, quod si illi prioritas explicetur per voculum, in quo, debet omnino exprimi, quod sit prioritas, in quo, intelligendi, & per rationem non autem essendi, & à parte rei.

Atque ita dicendo, quod una responso declaretur per illam, 63
cessar inutilis contentio inter Scottos, quem illarum sit pre-
fendenda, & magis de mente Scotti, nam antiquiores Scotti, ut
Tatar, Vigilus, Lichetus, quem falsè dicunt Vulp, & Brancas,
prefecerunt secundum, Margius, solo excepto Paulo scriptore, prima
dicente, eis meliore, quam in secunda concedit Doctor, Spiritu
Sanctum, mantequam producatur, intuitivè videri in divina esse
sita, sicut videtur creature & existentiam propriam, quod
non detur, similem alie Lichet, quia essentia divina, ex hoc potest
esse ratio formalis videndi omnem creaturam, antequam
existat, quia eminenter continet omnem creaturam secundum
totam suam entitatem; Spiritus sanctus autem, non aliiquid,
quod est in divinitate ad intrâ, eminenter continetur in Deo,
qua contingit, eminentialiter ex parte contenti dicit ali-

quam imperfectionem. Recentiores vero Scottiis secundum refutationem praeferunt primas ut constat apud Vulpium loc. cit. ubi etiam verum instantia occurrit, quia divina persona licet non contineatur eminenter in divina essentia, tamen creatura possibilis negari tamquam non potest, quia in illa contineatur fundamentaliter, vel radicaliter, etiam virtualiter, quoniam ex ea pullulant, seu emanant emanatione quadam rationis cum fundamento in re, que continentia sufficit, ut in divina essentia possint intuitivitatem cognoscere. Verum licet possit concedi, quod Pater, & Filius videntio effientia divinam cognoscunt intuitivitatem spiritum sanctum, quatenus effientia divina est ratio formans, & intuitive cognoscendi omnia ad intrinsecum, quam ad extra, & obiectum omnino primarium, & motivum, tamen dici nequit, quod in eo primo originis signo spiritus sanctus non cognoscatur, ut ex existimetur, ut ex productus, & praesens, sed formaliter producendus, ac veluti futurus, quasi pro ego habeat, at tantum esse cognitionis, & intentionale fine esse realis, & quamvis Scottiis recentiores aliqui concedant, nullatenus tamen concedendum est, ut adnotavimus Smiling, & Scherius, & ratio est, quod praesens, præteritem, & futurum sunt signa durationis successivae, & hanc quoque designat participantium illud producendum, quod dignè dicit non potest spiritum sanctum in divinis pro aliquo signo a Patre, & Filio cognoscere, ut producendum & futurum, Et cursus cum instantia existentia rei mensurans sic instantia durationis, non vera natura, vel originis, nec etiam dicit potest, pro aliquo signo spiritum sanctum in cognoscere intuitivitatem, in essentiali, non ut existens in seipso, qui ut mox dicebant per id significaret, non existens simul omnino cum Patre, & Filio in eodem durationis instanti, & licet Doct. in ea secunda responsive dicat, in illo proprio signo originis, antequam intelligatur spiritus sanctus, ut intuitivitatem non ut existens in se, hoc placere non dicit in sensu jam à nobis rejecto, quasi tunc cognitio Patris, vel Filii non terminetur ad spiritum sanctum in se existentem, sed tantum habentem esse cognitum, & representatum in essentia, ut de facto a Deo cognoscunt creature futura, sed eo loquendi modo vult tantum innovere spiritum sanctum, vel personalizans eius non esse obiectum motivum, sed ratione intelligenti, quia haec est intentio divina, sed tantum in terminativum, quod aperte indicat verbis, immediate sequentibus, etiam rationem aliquam, ut spiritus sanctus in originis signo cognoscatur intuitivitatem, licet non ut existens in se, inquit, quia cognoscere effientiam divinam, que est ratio cognoscendi intuitivitatem, obiectum intelligibile, sicut trinitas cognoscit creaturam etiam intuitivitatem, antequam producatur, quia effientia sua, quam intueretur, est ratio perfectissime cognoscendi omnia alia. Ecce quod loquitur de ratione cognoscendi motiva, non vero terminativa, quandoque autem spiritum sanctum in eo originis signo cognoscit intuitivitatem in essentia, non vero, ut in se existentem, ly, ut reduplicat rationem motivam, non vero terminativam, Et denique quamvis ratione exemplariter creaturam, hoc certe accipi non debet omnino simile, quia exploratum est, nullum exemplum à creaturis ad divina deducimus posse per omnia quadrata, quia significare voluerit, quod sicut creature in instantiæ terminativa, quandoque autem spiritus sanctus concurreat ad Verbi generationem, tanquam principium quo producendi, aut tanquam ipsum summum actum productivum, cum dicamus, Verbum produci per actum dicendi, qui notionalis est, non vero intelligenti, qui est essentialis, cōcedendum tamen, huiusmodi divinae essentiae notitia, comprehendens in Parte præsupponit ad Verbi generationem, saltem ea ratione generali, quod essentia ad instantiæ prioritate naturæ intelligenti procedunt notionalia, ut docet Scot. quod, i. tunc quia tunc notitia divina essentiae procedat in Parte divini Verbi generationem per modum principii, vel actus productivus, sive per modum simpliciter, & necessario pre-supposito conditionis, manifestū est, perfectiva esse prodire ex perfectione cognitione formaliter, quam ex imperfectioni, si id non impeditur aliud, ergo Verbum procedat ex cognitione comprehendens essentiam, et talis formaliter, nam debet illi tributum perfectissimam processione, quam postumus, & ad hanc requiritur secundum omnes, quod notitia perfectissima essentiae, & consequenter comprehendens supponatur aliquo modo ex jani instantiis, Hoc autem per suppositum, ut ab omnibus causa, præter Poncium disp. 10. n. 16. tunc minorem subinsero; sed ad cognitionem comprehendens, sicut objecti requiriunt, ut atttingant omnia predicata, nonneque formalitates ex natura rei in illa formaliter contente, sive per identitatem essentiale, ad primam dicendi modum pertinetem, sive per formaliter realiter identitatem, ad secundum modum spectantem, ut cumulat offendit in multis disput. 6. de anima q. 12. ergo cum in divina essentia a parte rei contingatur medius predicata eius quidditativa, sed etiam attributaria, veluti predicta secundi modi, & tunc omnia notionalia, ut relations originis, & personæ illius constitutiva, ac essentie per summam identitatem ex natura rei conexa, plane affiri nequit, Verbum procedere ex cognitione comprehendens divina essentia, nisi à Patre attingatur in ea omnia, que sunt ex natura rei formaliter in ipsa, sive finitentialia, sive notionalia, unde tandem cōcluditur, Verbum debet procedere ex cognitione omnium, que sunt formaliter ex natura rei in Deo, & consequenter ex cognitione essentie, attributorum, & trium divinorum personarum, hac enim sola

cognitio est comprehensiva, & adequata totius Deitatis. Neque valet cum veteribus Scottiis distinguere de duplice comprehensione intensiva, & extensiva, & ad intensivam sufficiere, quod objectum cognoscatur quoad omnia predicata quidditativa, quod cognoscibile est in tali predicatione fide, & ex cognitione talis comprehendens Verbum divinum procedere. Hoc enim distinctione facit impugnata est dicitur, q. 12. a. 3. q. 12. ut editus evergens rationem comprehensionis, dum unam facit intensivam, alteram extensivam, quia ad comprehensionem propriam sumptum utrumque requiritur, tamen intensivo, quam extensivo, & ratio est ibi assignata, quoniam comprehendens non est qualificatus rei cognitionis, nec est sola rei cognitionis quidditativa, vel qualitatativa, ampla quædam, & universalis est rei cognitionis, & adequata quoad omnia predicata ad ipsam speciem, sive quidditativa, sive qualitativa, & que exprimere debet objectum, quod omnes formalitates, que ex natura rei in illo obiecto continentur, sive quidditativa, sive per simplicem identificationem, aut aliam ex natura rei connexionem.

ARTICULUS PRIMUS.

Objectionum. Solutio.

66 In oppositum arguitur, quod nec Verbum ex cognitione permanentis, nec spiritus sanctus ex eam amores procedat, nam antequam Verbum producatur à Patre, vel tunc ab eo cognoscatur abstractive tantum, sicut etia spiritus sanctus, vel intuitivus, non abstractive, quia talis cognitionis est imperfecta, minimè adequata, & communis est objectum, cum objectum ut abstractive cognoscibile abstrahatur ab esse, & persone divina non possit abstrahere ab esse, cum sit necesse esse, nec etiam intuitivus, quia intuitiva cognitionis terminatur ad item existentem, vel pro hoc signo, vel sicutem pro aliquo futuro; at non possunt persone cognoscere, ut existentes pro signo, quoniam non sunt, ut patet, nec pro aliquo alio signo futuro, cum hoc etiam sit ens abstrahitur ab esse, & ex se non necesse esse. Respondent Scottiis nostra sententia confortes gratias concedendo, talem notitiam personam in esse intuitivam, adducta tamen, opus non est, quod pro quoque signo terminetur ad illas, in seipso immediate, & realiter substanties, sed sufficit, quod cognoscatur in essentia, aliquid enim etiam intuitivus cognoscit post in alio, in quo perfecte, & per summam ideatim est continetur, velut relationes divinae in essentia, sicut etiam creature, sicut cognoscunt intuitivitatem in essentia, nec tamen sunt presentes in seipso, sed tantum in essentia, in ente continentur; quoniam autem divinae relationes non esse emittunt continentur in essentia, talius continetia imperfectionem ex parte contenti importare videtur, continentur tamen in ea, ut in objecto cognitionis, & per perfectam identitatem, quia videtur ipsa Doctoris solutio p. d. 10. q. 1. vñc. in calce. Hec tamen solutio nequit esse in eam confitente recentiores Scottiis; quoniam enim gratias concedenda, pars postea, tamen cognitionem creaturam in divina essentia, quia representativa est excellens, quam dicitur in se propria existentia, & talis cognitionis non solum est intuitiva, sed est intuitiva perfectior, quam est intuitiva in immediata in proprio genere, ut Scottus docet, 3. d. 14. q. 3. attamen non ita concedi potest respectu divinarum personarum, quia in aliquo signo representantur in divina essentia, in quo non existant in seipso, sed sunt future in aliquo posteriori signo, & ut future, aut producuntur pre-supposito conditionis, manifestū est, perfectiva esse prodire ex perfectione cognitione formaliter, quam ex imperfectioni, si id non impeditur aliud, ergo Verbum procedat ex cognitione comprehendens essentiam, et talis formaliter, nam debet illi tributum perfectissimam processione, quam postumus, & ad hanc requiritur secundum omnes, quod notitia perfectissima essentiae, & consequenter comprehendens supponatur aliquo modo ex jani instantiis, Hoc autem per suppositum, ut ab omnibus causa, præter Poncium disp. 10. n. 16. tunc minorem subinsero; sed ad cognitionem comprehendens, sicut objecti requiriunt, ut atttingant omnia predicata, nonneque formalitates ex natura rei in illa formaliter contente, sive per identitatem essentiale, ad primam dicendi modum pertinetem, sive per formaliter realiter identitatem, ad secundum modum spectantem, ut cumulat offendit in multis disput. 6. de anima q. 12. ergo cum in divina essentia a parte rei contingatur medius predicata eius quidditativa, sed etiam attributaria, veluti predicta secundi modi, & tunc omnia notionalia, unde tandem cōcluditur, Verbum debet procedere ex cognitione omnium, que sunt formaliter ex natura rei in Deo, & consequenter ex cognitione essentie, attributorum, & trium divinorum personarum, hac enim sola

Itaque ad argumentum principale gratis concedendum est, neque Verbum, neque spiritus sanctus in eo priori originis signo, antequam producantur, à Patre pre-cognosci abstractive, aut intuitivae in essentia, ut futuros in aliquo posteriori signo; sed cognitionem eorum intuitivam, licet sit ab essentia, tanquam ab objecto motivo, adhuc tamen ad eas personas terminari in seipso existentes, que responsio, ut magis clarescat, adducenda est difficultas, quam Scottiæ, passim, ut ineluctabiliter solent, contexit eam urgore, & adducunt à Rada controver. 11. cit. art. 2. concil. 4. sub hac forma, sive per divinæ personæ in seipso non presupponit Verbi productionis, ut prius natura actuali esse secundum substantiam consequentiam, id ipsum dicendum erit de esse cogniti, ac diminuto, quod non procedat natura esse realis, & actualis rei exterioris, sed sine omnino similitudine.

Resp. nostri Scottiæ, nullum esse inconveniens concedere, Verbi prius habuisse esse rationis, & cognitionis, quam realis, hac sole prioritate naturalis est præsuppositionis in eodem instanti eternitatis. Contrà, nam id est, quod dicitur argumentum impugnat, ens scilicet summè necessarium non prius etiam natura posse habere esse cognitionis, & diminutum, ac secundum quid, quam est realis simpliciter, & hoc tantum evenire in rebus contingib; ut quia nullius magis necessarium præsupponitur minus necessarium, vel seipso, ut minus necessarium, sed Verbum, ut est terminus realis productionis, est magis necessarium, quam ut cognitioni à Patre, quia primo modo est ens simili-

& Spiritus iunctus patiter ex earundem amore, & difficultatis proprieatis genuina solutio, quam ex nostris fecuti sunt Smitting, & Scherius loc. cit. quod si non hoc sensu intelligatur, sed in alio tradito à Vulpio, Schemma, aliisque recentioribus Scotis, quod Verbum ante sui productionem praeconoscatur à Patre, vel abstractive, vel intuitiva in essentia, prout futurum, aut extitum pro posteriori signo; tunc praefat ne ipse in se, & secundum proprias substantias presupponuntur eiusdem productionis, sine quibus hujusmodi cognitione subsistere nequit. Rsp. argumentum apertam contineat fallaciam, quia ex posterioritate originis, & a quo infertur posterioritas durationis, & in quojetenim ex eo, quod Pater, Filium, & Spiritum Sanctum originem praecepit, effectum, illum, ut origine priorem non posse intueri in seipsum existentes Filium, & Spiritum sanctum origine posteriores, quod Verbum producit ex cognitione intuitiva divinorum personarum, & Spiritum sanctum ex earundem amore, & cum Paulo Scriptore dicendum est, quod, cùm aeternitas sit unum infinitum, in quo tota Trinitas realiter, & vere est nota cuiuslibet personae, ideo proprie in divinis non est praeognitione post cognitione respectu divinorum personarum. Et plane si Scoti recentiores citati hanc volunt nobiscum sententiam defendunt, quod Verbum producat ex cognitione intuitiva divinorum personarum, nostra explicationem amplecti tenetur, cùm negare non possit Patrem etiam in omnino primo originis signo cognoscere intuitivum Filium, & Spiritum sanctum in seipsum existentes; quod sic evidenter ostendo: nam cognitione Patris respectu divinorum personarum nunquam efficiuta ex uno signo aliqui alii, sed semper eadem perseverat, ergo si semel in aliquo signo cognoscit Filium, & Spiritum sanctum in seipsum existentes, semper eas novit, eodem modo in seipsum actu existentes pro quocunque signo; consequentia patet, quia divina cognitione nunquam in seipso variatur, nisi ratione objecti, ergo si objectum nunquam, in seipso est variatum, nec cognitione ipsa variata est; ideo ergo Pater, & Filius pro quoque eternitate signo semper Patre eodem modo, & in seipsum coextiterint, sequitur, semper illas cognovisse, ut in seipsum existentes, & solidam dicti alias praeconoscere, antequam producatur, quatenus illas a se cognoscit, & non ab alio, ac insuper, ut a se producunt, que a se originis prioritas, si fiat comparatio inter essentiam, & notionalia. Quare tandem ad formam argumentativa in urgebat Radja, Verbum, & Spiritus Sanctus non possunt presupponi ante Verbi productionem, sicut nec intuitivè praeintelligi, ita quid ea cognitione terminetur ad proprias eorum substantias, dicendum est, aliud esse loqui de eis, seu existentia Verbi, & Spiritus sancti, & aliud de cognitione illorum, nam eorum esse in ipsis est, & ad ipsos spectat, & id est antea ipsos esse nequit, nec in instanti in quo, nec a quo, nam cum Verbum sit ab alio, scilicet à Patre, non nisi in futurum signo originis dicitur esse, & cum Spiritus Sanctus sit ab utroque, dicitur esse tantum in tertio originis signo, at cognitione Verbi, & Spiritus sancti non sit in ipsis, sed in Patre, & ad Patrem spectat, prout est principium omnis secundariatis ad latram, quae sicut Patre dicitur esse primo originis signo, ita quoque cognitione Verbi, & Spiritus sancti, prout ad ipsos spectat, dicitur esse in primo originis signo; & sicut Patre esse in primo originis signo, non autem Filiu, & Spiritu sanctu, non est Patre quidem ait p. dicit prioritatem originis, & naturae, nam si persona divina invicem comparentur, cùm inter eas precise reperiatur originis ordo, Patrem praeconoscere Filium, & Spiritum sanctum prius originem, quam eos producunt, significat tantum, quod illas a se cognoscit, & ut a se producunt, hanc enim praeioritatem a quo prioritas originis importat, quare sicut stendit in hac prioritate vere, & proprie dicitur Pater actualiter existens similis cum Filio, & Spiritu sancto esse prius, quam sit Filius, et antequam sit filius, & Spiritus sanctus, qui est a se, & non ab illis, ita existens ipse similis eis dicitur intuitivè illas cognoscere in seipsum, praequam illi sint aut producentur, quatenus illas cognoscit a se, & non ab aliis, eo quia non propter eorum existentiam, vel productionem illorum cognoscit eos intuitivè, sed omnino a se, qua etiam ratione negandum est, quando Verbum producitur, non esse Spiritum Sanctum, eumque intuitivam cognitionem in Patre, omnia enim tunc simil sunt, sed unum sit ab alio. Quod si non quidem persone coparentur ad invicem, sed comparto flat inter essentias, & illas est cognitione omnium trium personarum, & notionalia, quales est productio activa, vel probatio illarum, tunc inter cognitionem illarum, ut in Patre praecedenter, ac earundem productionem admitti potest etiam prioritas naturae, in quo non quidem estendi de qua loquitur Art. 5. Met. dum ait, illa dici priorita naturae, quæcumque possunt esse tunc aliis, non autem alia sine ipsis, sed præter intelligi, quatenus conciperi possumus essentialia in Patre, non conceptis notionalibus, quo etiam sensu dicitur à Scoti p. d. 1. q. art. Patrem esse perfectè beatum, antequam generet filium, etiam per actualē Fili generationem constitutus in se Patis; & eodem sensu dicimus, hominem esse prius animal, quam rationale, etiam per rationalitatem constitutus specificè in se homini, quia communiora tali natura prioritate semper presupponunt minus communibus, licet sint simili duratione, & existentia cum ipsis.

Et hoc est vera, & legitima conclusiois posita intelligētia, quod Verbum producatur ex cognitione trium personarum,

⁷¹ Respondeo negando assumptum cum ejus probatione, bene enim potest aliquid cognosci prius origine, quam sit cognitione ad seipsum terminata in propria existentia, quia prioritas origines non est prioritas presentis ad futurum, ut dictum est, sed sola prioritas, a quo aliud. Ad Conf. ex Scoti testimonio patiis colligitur oppositum, nam in primo loc. cit. d. t. q. 4. art. 2. concedit, Patrem in primo signo originis seipsum cognoscere, et comprehendere, & comprehensum sub ratione Patris, ergo eodem actu te, & ratione cognoscit quoq; Filium, quoniam correlative secundum Philosophum sunt simili cognitiones, & hoc enim pro eodem signo potest cognoscere, & diligere Spiritum sanctum, acq; de facto cognoscit, & diligat, cum in genere isti item eis, & postea neq; Doct. ibi docuit unquam, Patrem in primo signo non cognoscere essentiam, ut in tribus, sed foliū doceat, non esse de ratione essentia, & ut est obiectum beatificans Patrem, eis in tribus, quod facile deducitur ex ratione, quam adducit; hoc enim probat, quia Pater nullam perfectionem absolutam, quale est beatitudine, accipit a Filio, & Spiritu sancto, qua ratione sane non probatur. Patrem in primo signo originis non cognoscere essentiam, ut in tribus, sed foliū cognitionem eis non est beatificans, eo quod sit essentia, ut in tribus, sed eo quod sit essentia absolute, licet de ratio pro quoquaque signo ad essentiam germinet, ut in tribus. Ad 2. locum ex p. 10. in fine fatis dictum est n. 62. ubi ostendit etiam, locum illum nobis favere. Ad 3. locum ex z. d. p. q. 1. nullo modo loquitur ibi Doct. de ordine inter cognitionem, dilectionemque personalitatis, vel non intelligendo per sonalitates cognitionis, ac eundem processiones, sed foliū agit de ordine inter objectum primatum, & secundarium, per quod objectum secundarium ibi precipit intelligit creaturam, ut nota Smiling. n. 268. ita loquitur de objecto secundario, quod per actum potest fieri potest in eis objective, & produci in eis cognoscere, & volito, sed foliū creature potest in talie produci, ut hoc precedat esse existentie creature, non autem divine personae, atque id ea loquitur ibi Doct. de objecto secundario, divinas personas non comprehendit sub eo, sed potius sub objecto primario. Ad ultimum ex quol. 14. neque etiam aliquid ibi dicit de hoc ordine inter cognitionem divinorum personarum, earumque productionem, sed de ordine inter personas, & cognitionem, ac rationem creature, vel si tam ordinem tangit, potius nobis favet; cum non obscurè dicat, intellectum, & voluntatem Dei prius moveri ad cognitionem, & amorem personarum improductum, quam ad eum productionem.

Dices, sola essentia est objectum primatum di vine cognitionis, per se vero non objectum secundarium, hoc est terminativum, non motivum, quod est sola essentia, ergo Verbum non procedit primari, & per se cognitione personarum, sed foliū secundario, & concomitantem, & quasi per accidens, aliquid enim in Scoti locis citatis, sed etia a pluribus admittitur Thom. & prefertim à Cajet. p. 1. q. 12. art. 8. folia enim essentia est ratio, & quasi medium cognoscendi personas, nulla autem personalitas, aut relatio, est ratio videndi essentiam, cum non essentia in relationibus, sed rationes in essentia continentur, per identitatem, velut in fundamento, & radice, unde pululant, & consequentia vero probatur, nam ex illius objecto notitia per se procedit Verbum, a quo specificatur Patris cognitionis, hanc autem est sola primaria objecto specificatur.

Respondeo, relations, & attributa pertincent ad objectum primari, vel secundarium divini intellectus est queatio de modo loquendi, nam si objectum primarium divini intellectus omnia illa appellare velimus, quae ex natura rei sunt formaliter in Deo, & cùm essentia identificantur, ita sane, & relationes, & attributa ad objectum primatum spectare debent, & sola creatura ad objectum secundarium, at si objectum primatum dicatur illud, quod ex se vnde representandi omnia divino intellectui, & est illius primus motivus, ut in argumento sumi videatur, ita quod sensu sola essentia propriè dicitur objectum primari divini intellectus, alio verò formaliter, in Deo existentes, & ab aliis, & ratione, alio vero formaliter, in rebus ipsis formaliter in Deo, quod licet sint in eo realiter identificantur, adhuc tamen inter se aliquam formaliter, vel saltem virtuale, retinente distinctionem, & ordinem naturalis presuppositionis, illud tamen primum sine menda, & saltem fieri neque iudeo non possumus recte concepiere in aliquo signo, sed priori, quodcumque illud sit, five nature, & ratione, five originis Filium, aut Spiritum Sanctum, ut posibile, ut futurum, ut producendum, ut non productum, ut non existentem, & similia, quoniam hec dicunt intrinsecè, & exterioriter imperfectio nem, non in conceptione nostra, sed in ipso objecto divino concepto, & ex modo loquendi non indicant solam naturam, aut originis prioritatem, sed dictum est in solutione ad primatum.

Quarto, si Verbum produceretur ex cognitione sui phantasie, & est principium sui ipsius, consequenter patet, quia objectum principium cognitionis, & argumentum est Scoti 2. d. 1. q. 1. a. 2. quod etiam probat, non posse produci ex cognitione Spiritus Sancti, quia tunc Spiritus Sanctus est principium personae pro.

ex cognitione sui ipsius aut Spiritus Sancti, tanquam per principium formale, quo sit processio, aut tanquam per actum productivum, quod nos non afferimus, & in hoc sensu arguit hoc argumentum. Doct. loc. citat. contra Thomistis id afferentes; Deinde concessio antecedente adhuc neganda foret consequentia, quia non quodlibet obiectum est principium sit cognitionis, sed tantum obiectum illud, quod dicitur motivum, quale in divinis est sola divina essentia, personae vero divinae sunt obiectum divinae cognitionis terminativum tantum, non motivum, ut dictum est. Denique etiam absolute loquendo de obiecto motivo negari posse, quod nequeat produci de se ipso, ut praecognitio in mente producentis, nam ait Arist. 7. Met domum extra fieri a domo intra, aliud enim est loqui de obiecto secundum esse reale, aliud ab ipso secundum esse cognitum, aut de cognitione ipsius, potest itaque cognitionis obiecti esse principium, sicut est modum ideae productionis eius ab eo quod obiectum dicatur esse causa physica, & realis sive

75. Quinto arguit Vafq. p. 2. dis. 14. cap. 3. probans Verbum non produci ex cognitione Spiritus sancti; tanquam ex obiecto per se ad eius productionem requisipto; nam inde sequeretur, Verbum non tantum esse imaginem Patris, sed etiam Spiritus sancti, probatur consequentia, quia tunc Verbum haberet duo necessaria, & sufficientia ad rationem imaginis respectu Spiritus sancti, non ipsum representaret, & ex hypothesi ab ipso quo procederet; Quod si quis dicat, Verbum procedere per se a cognitione esset, & sibi ipsius, Vafquez etiam concedit, & representat essentiam, & seipsum, & tam non est imago essentiae, & sibi ipsius; ergo idem de Spiritu sancto. Replicat Vafq. non esse ex parte rationis, quia respectu essentiae, & sibi ipsius, deest realis distinctio, que non deest respectu Spiritus sancti; Contra, quia si per impossibiliter non datur Spiritus sanctus, vel non cognogetur a parte, sed cognoverunt tantum Pater & Verbum adhuc Pater producere Verbum divinum, qui processio Verbi est origine prior processione Spiritus sancti; ergo possumus, imperfecta falso ratione nostra, concipere productionem Verbi, non conceptio processione Spiritus sancti, ergo cognitionis Spiritus sancti habet se concomitante, & quasi per accidens ad productionem Verbi. Demum si Verbum procedit ex cognitione Spiritus sancti, ergo verum est dicere, ideo Verbum est, quia Spiritus sanctus est, que causalis non est, sed prius sua conversa.

Postremo id, quod dicitur est de productione Verbi, idem prorsus servata proportione dicendum est de processione Spiritus sancti, minime quod sicut illud ex intuitiva notitia sibi & Spiritus sancti, ita ex perfectissimo amore sibi & aliis in divinis personarum, & ratio est, quia appropriate loquendo non minus Spiritus Sanctus postulat ex vi sue originis procedere, ex perfectissimo amore omnium, que sunt formaliter in Deo, quam Verbum ex perfectissima notitia omnium, que formaliter in Deo reperiuntur, de quo fuisse Schhematis tit. 18. q. ult.

ARTICULUS TERTIUS.

Nec cognitionem, nec amorem creaturarum, tam actualium, quam possibilium divinas procedere processiones, ubi aliorum rationes expenduntur.

C onclusio est Scot. quol. 14. art. 2. ubi habet, essentiam in divinis esse obiectum naturale, motivum ad intelligendum quodcumque intelligibilem, sed non nisi prius illa essentia sit in omnibus suis appositis, non quod sine hoc effet defectus principii activi, sed ex parte termini requiritur ordo, quia ens infinitum, & necesse est non potest secundum ultimam esse suum esse posterius natura ente finito, & contingente secundum suum, ut in imaginatione sit principium quod imaginis sibi, unde bene inquit Suarez lib. 9. de Trin. cap. 9. Verbum non esse imaginem sibi, nec efficiens divinam, neque creaturam etiam ab ea cognitione intentionalem procedere ponatur, quia ex eius non procedit realiter, tanquam a principio quod. Ad Confit. communiter respondunt, quod data illa hypothese producere Verbum, sed non ita perfectum, sicut modo est cum enim dicitur sibi & ab omnibus concedatur cognitionem, per quam Verbum producitur, esse Dei comprehensivam, etiam Spiritus sanctus esse debet obiectum, vel terminus illius; unde si non attingeretur per eam, non efficit notitia comprehendens consequenter Verbum ex ea procedens fore ita perfectum, sicut modo. Hec communis solutio si intelligatur iuxta dicta n. 6. 5. admetti potest, non tamen si ita intelligatur, ut illa comprehensive cognitione ponatur principium formale, quo processio Verbi, sed potius tunc neganda est illa hypothesis, ut repugnat per locum ab intrinseco, quia si Spiritus sanctus ponitur per se obiectum talis comprehensive cognitionis, & hinc ponitur per se principium, quo processio Verbi; plane repugnat per locum ab intrinseco, quod Spiritus sanctus non cognoscatur a Patre, & quod producat Verbum illud idem non

quod addo, quia Suarez lib. 9. de Trin. cap. 6. non admittit, amorem creaturarum possibilium esse priorem processione Spiritus Sancti, eo quod patet non esse in Deo amorem creature secundum esse intelligentiam, sed actualiter, ut patet apud eundem lib. 11. de Trin. cap. 2. num. 10. & dis. 30. Met. sec. 16. nu. 41. & 42. ubi tamen addit, quod si talis amor necessarius sit in Deo respectu creature possibilis, illum esse ponendum priorē processionebus divinis, sicut ponitur cognitione lapidis efficiens realiter, & de amore, respectu processione Spiritus Sancti, quia talis amorem in Deo respectu creaturatum etiam in statu possibiliter admittit, esse liberum, scilicet contingentem, & non necessarium, ut constat ex dictis dis. 4. quæst. 1. Nostra tamen assertio ne dūm confitetur ab omnibus defendit Scotistis ab initio quæst. citatis, sed etiam Vafquez dis. 14. Turrian. cit. 3. Albertin. cartoll. 1. 4. aliquid dub. 1. concl. 4. in 2. tomo & tanquam probabilem tueri Aratub. dis. 15. cap. 4. licet cap. 5. oppositione quoque defendat, ut probabilem: probabimur, ut primum cognitionem creaturarum possibilium non præcedere Verbi productionem, nec pariter eum amorem Spiritus Sancti processione, nam ex his partibus probatio manifesta sit altera pars de cognitione, & amore creaturarum actualium, quod est existentia, siquidem etiam in Aduersarij sententia magis necessaria in videtur aliusmodi, Verbum procedere ex cognitione creaturarum possibilium, quod actualium est, quod addit, Verbum futurum de natura peccatoris, nam id neque sequitur, etiam si concederemus, cognitionem induere naturam obiecti, a quo paritur, intrinseca, & entitative, nam hoc debet intelligi de formalitatibus physicis ex natura obiecti, non autem de moralibus, sicut est de nominatio peccatis, siquidem ego cognoscendo Principem, & Regem, statim faciem realiter Princeps & Rex. Sed replicat arguitus n. 7. licet creatura non moveat ad sui notitiam nihilominus vere, & perfecte cognoscit ut obiectum per talen notitiam, igitur notitia erit vere, & ab solute notitia creature, ut creatura est: ergo vere Verbum erit de creatura, ut cognoscitur, & tanquam de obiecto. Hec tota replica retorquet potest contraria scientiam, quam Deus habet de creaturis post productionem personarum, nec aliquod absurdum inferre potest contraria productionem Verbi ex eo, quod non inferatur contra ipsam scientiam; sicut ergo concedetur in sententia Thomistorum, Verbum produci ex notitia creaturarum, non quidem quia est creatrix acceptior, & parvius, sed quia pars a divina essentia, ut obiecto primo, ad creaturas quoque in ea eminenter contentas terminatur, ut ad obiecta secundaria, sic pariter concedendum est, Verbum illius produci, ut de objectis cognitis, non quidem primaris, sed secundariis, unde propriè neque dici, ex illis nasci, & per se primò produci, sed tantum per secundò, & concomitantes.

Altera ratio, quam valde exaggerat n. 10. usque ad 15. est haec, quod Deus est auctor creaturae, & per Verbum facta sunt creaturae, tunc Joanne, omnia per ipsum facta sunt, & August. Verbi est ars Parvus, & ex Theologis, opera Trinitatis ad extram sunt individua; sed si creatura est principium Verbi, Verbum esse non potest principium creaturae. Contra quia in eis naturam, & constitutionem ingreditur in quantum res etiam secundum ipsam, viles, & infimi generis, & quanto hoc sit absurdum, uniusquisque videt, etenim Dei Verbum, si imago Patris speculum sine matre, & candor lucis aeterni, consecratio hec negari non possunt, si tantum in bona Philosophia, quandoquidem cognitione desumit specificationem ab obiecto, sed Verbum paritur ex cognitione creature; ergo si Pater in generatione Verbi preconcepit bruta, plantas, spinas, reptilia, aliaque infimi generis, ita Verbum est de natura bruti, spinarum, lapidis, verum, aliorum que fedi, & infimi generis. Denum efficit quecumque de natura peccatoris, qui peccator, ut talis ingreditur in productionem divini Verbi, quatenus eius cognitione ad eam exigeretur; quare concludit, ecce in quantis iesi pulsuum huius sententie auctores, & viident Thomistis, in quanta ruunt incommoda, que facile evitari possent, sustinendo, Verbum non produci ex notitia creaturarum.

79. Hoc tamen ventoso, & ampulloso argumento possit Thomistis responderet illud Horat. parturient montes, nascetur ridulus nos; in primis hoc argumentum debet etiam ab argenteo dissolvi, quia si Verbum procedat ex cognitione creaturæ sive non, certum est, in Deo dari hanc cognitionem possibilium, & futurorum, sicut post productionem divinarum personarum, tunc si argemtor: cognitione sumit naturam ex obiecto a quo paritur, & induit naturam eius; ergo si datur talis cognitione creature in Deo, hanc cognitione erit creature, &c. itaque illa major cuius probationibus intelligitur obiectum motivum, & non tam terminativo, sicut sunt creature in proposito, sed quād cognoscit cognitione maccipit a re cognita; nam si illa ex se habeat, non oportet, ut res cognita sit principium cognitionis eius, & consequenter nec Verbi ejus, quod in sententia

Thomistis ut producitur per cognitionem, immo neque illa major debet universaliter intelligi de obiecto motu in eo rigore, ut ab argenteo proferatur, quasi cognitione induat intrinsecè, & entitative naturam obiecti, & sit ejusdem naturæ in effendo cum obiecto cognito, alioquin in nobis cognitione lapidis efficiens realiter, & in representando modo quo atq. A. cit. 3. de anima intellectu lapide intelligenti fieri lapides non quidem realiter, & entitative, sed intentionaliter, intelligibiliter, qua quidem in Philosophia sunt adeo tristis, ut notari sibi lapidis, ac tonsonibus, quare si cognitio, & scientia ponitur secunda Verbi, ut ponant Thomistis, nunquam est sufficiens ad producendum Verbum substantiale, nisi ad eum obiecto substantiali a quo paritur, tam in representando, quam in effendo, ut Scotus l. 1. d. 2. q. 7. V. quod solum habet locum in divina cognitione, quae est infinita respectu processione Spiritus Sancti, quia talis amorem in Deo respectu creaturatum etiam in statu possibiliter admittit, esse liberum, scilicet contingentem, & non necessarium, ut constat ex dictis dis. 4. quæst. 1. Nostra tamen assertio ne dūm confitetur ab omnibus defendit Scotistis ab initio quæst. citatis, sed etiam Vafquez dis. 14. Turrian. cit. 3. Albertin. cartoll. 1. 4. aliquid dub. 1. concl. 4. in 2. tomo & tanquam probabilem tueri Aratub. dis. 15. cap. 4. licet cap. 5. oppositione quoque defendat, ut probabilem: probabimur, ut primum cognitionem creaturarum possibilium non præcedere Verbi productionem, nec pariter eum amorem Spiritus Sancti processione, nam ex his partibus probatio manifesta sit altera pars de cognitione, & amore creaturarum actualium, quod est existentia, siquidem etiam in Aduersarij sententia magis necessaria in videtur aliusmodi, Verbum procedere ex cognitione creaturarum actualium, & quod ad infinitum possibiliter identificatur; neque illa prædictio, cum quoque perfectissimum identificatur, sumitur ex lib. de anima, sed ex D. Aug. 9. de Trin. cap. ult. bene sumitur ut alia, quod notitia specificatur ex obiectis, sed hanc explicat non semel Doctor de obiecto motivis, non autem pure terminativis, & rursus de specificatione extrinseca, non autem intrinseca, ac entitative, sed intentionaliter, intelligibiliter, qua quidem in

Disputatio Septima de Trinitate:

ARTICULUS QUARTUS.

Vera affectionis posse Fundamenta pro exclusione cognitionis possibilium.

dens, & concomitante, quatenus in eodē initianti atenitatis terminatur adūs comprehensivū paternū intellectus ad ea omnia, quae in divina essentia continentur, sive formaliter, siue virtualiter, ut creature, in quo actus paternū intellectus prius natura ad silentium terminetur, deinde ad creature, ut ait Suarez lib. 9. de Trin. cap. 6. nū. 10.

81. Aliam quoque rationem ex inconvenienti adduxit Brancanus nu. 16. nam ex opposita sententia sequitur, Verbum esse imaginem creature, etenim ex natura expressa, sive cognita, sive per cognitionem expressa oritur ipsius creature; id verò est imago, & imaginatum, etenim imaginatum, & imago taliter se habent, ut unum exprimat, & representet alterum; at hoc consequens est falsum, quia potius creature est imago Dei, quam Deus imago creature, ut patet, faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram; ergo, &c. Hac ratio soluta est suprà art. praeed. n. 76. quia ad constitutandam imaginem non sufficit representans ad representandum, sed etiam respectus principiati ad principium, Quod, seu processio imaginis ab imaginato, nec sufficit qualicunque processio intentionalis, & secundum esse cognitum, sed debet esse processio realis; & secundum esse realis, ita quod imaginatum sit principium, Quod, imaginis sui; atque idē rectè dixit Suarez lib. 9. de Trin. cap. 9. à u. 3. Verbum non esse imaginem sive essentia divina, nec creaturatum, si huius cognitionis ejus generationi praesupponatur, quia etiā Verbum representat hec omnia, & per cognitionem essentiae, personarum, & creature, non possibiliter procedat intentionaliter, tamen non procedat realiter, nec illa sunt principium, Quod, processio eius, Poncius quoque disp. 10. num. & 15. quandoq; rationes adducit, principium parentes, & valde sū volas, ut eas confundantur.

82. Denique Scherius d. p. 6. cit. quest. 11. concil. 4. ita probat, creature nondum habent esse reale ante Verbi, & Spiritus Sancti productionem, sed nec habent esse cognitum, & objectivum; igitur nulla cognitione illatum praesupponit ad productionem eorum, probat antecedens, illud esse cognitum, & objectivum, quod est proprium, & formale esse creaturam, distinctum ab eis sive causa, id est, essentia divina, non est a se, sed ab alio, aliquin est eis producendum, & independens, & ita est ex neesse esse, quod est impossibile, igitur illud esse cognitionis ab aliis productor, sed actiones, & productiones divinae ad extrā sunt indivisa, igitur illud ab omnibus tribus productor, & per consequens non est ante productionem Filii, & Spiritus Sancti; sequitur vero principalis argumenti patet, quia esse cognitionis objecti est ipsa cognitionis ejus passiva, cui correspondent cognitionis activa, una iugata celsante, id est, cognitione passiva, celsa, & altera, id est, activa. Hoc etiam argumentum procedit cum magna terminorum confusione; nam vel per esse cognitionis creaturatum intelligit præcisè extinsecam denominationem ex divina cognitione provenientem, quale est, esse visum in parte, sicut accipitur in probatione consequentiæ, cum dicunt, esse cognitionis objecti non importare, nisi cognitionem passivam, cui correspondent actiones ex parte cognoscentes, & in hoc sensu dico, esse cognitionis creaturatum non importare aliquod esse proprium, formale creature distinctum ab esse sua causa, cum nihil reale dicat ultra cognitionem divini intellectus terminatus ad creaturam, ut dictum est dicitur. Metaphys. 1. art. 2. num. 17. Vel per esse cognitionis, & objectivum intelligitur illud esse, quod per divinam cognitionem intellegitur creaturis non repugnat, & que hoc est aliquod esse formale, & proprium creature distinctum realiter ab esse sua causa, non tamen est aliquod esse actualiter essentia, quod creature habuerint ab eterno, & consequenter ab omnibus tribus personis simul producti debuerint, oportet tamen, conformius esse menti Anselmi, quod locutus est omnibus creaturis secundum te, tametsi de factis, veluti de nonforibus semper loquatur; non autem aliud, nisi posta predicta hypothese, semper adhuc Verbum, quo se Patet dicere, an autem remansurum esset idem omnino Verbum, quod nunc est, an vero diversum, non clare explicat, sed potius indicat, remansurum diversum, quoniam ibidem, & sepè alibi docet Anselmus, Verbum Dei, quod nunc est, idem esse Verbum Dei, & creaturatum; postea verò illa hypothesis docet, hoc Verbum non futurum Verbum creaturatum, sed filius Dei, quo Verbo se tantum diceret, & non creature; et cum est autem, non posse esse idem omnino Verbum, quo dicitur tantum Deus, & Verbum, quo dicuntur simili Deus, & creature, sicut nec eadem divina cognitionis, que representat tantum Deum, & que representat Deum simili cum creaturis. Ceterum falsum omnino est, Anselmus ibi docere, Verbum Dei, quod nunc est, idem esse Verbum, & Dei, & creaturatum secundum propriam rationem, nam capit. 33. & 34. conceptus verbis explicat, Verbo divino solum dici, & exprimi essentiam Dei, & essentiam

Quæst. II. Ex quorum cognitione Verbum, &c. Art. II.

tias rerum, non secundum proprias ipsatum rationes, etiam ut possibiles, sed secundum quod in ipso Deo sunt ipse Deus, & via illius, & haec ratione esse eam similitudinem, ut accuratè Vasquez expediat cap. 2. c. it. ergo ex mente Anselmi, data etiā illa hypothesis, effet idem omnino Verbum, quod modo est non diversum; Tum quia ita se declarat cap. 3. 1. post principium cum ait, etiam si nobis unquam aliud effet, nisi summus ille Spiritus, ratio tamen cogit Verbum illud, quo se dicit (nemp̄ Deus Pater) de necessitate esse, ergo si omnibus aliis destruatis, nec aliis cebus amplius futuris adhuc Verbum divinum permanetur & de necessitate effet, jam esset idem omnino, quod nunc, & non aliud diversum; Tum quia ita se ad cogensem Ansel. cit. est, quia summus & primus ens, nullus egere, ut sit, sicut modo est, erigeret autem altissimū a se, si illo destrueto non permaneret idem, nec ita perfectum, ut modo. Tum tandem, quia neque omnino certum est, quod aut non posse esse idem omnino Verbum, quod dicitur tantum Deus, & Verbum, quod dicuntur Deus, & creature similares, sicut nec eadem cognitio, que representat tantum Deum, & que representat Deum, & creature similares, (inquit) est hoc omnino certum, sicut scientia libera in Deo quod Verbum productionem intrinsecam, & absolutam, quam importat, eadem omnino remaneret, & in variata etiam Antichristi, non esset futurus, & ex defectu futurionis eius nihil ei depriperit, cur idem asserti nequit de scientia naturali, & necessaria possibilium data hypothesi, quid aliqua creatura impossibilis effet. Et ratio huius est, quia cognitionis specificatur ab obiecto primario, & motivo, quod ad eam per se primo & originale concordit, non autem ab obiecto secundario, quod merè terminativa intervenit, ac veluti per accidentem, vel concomitante, & hoc dicitur sicut quantum ad intentionem Ans.

83. Quantum vero ad solutionem argumenti in se minimè satisfacit, & a Doct. restringit 1. d. 30. q. 2. f. cit. ubi canit resert in terminis dicens, quod licet creatura non sit necessaria in esse actualiter, tamen videtur, quod aliquid aliud a Deo sit necessarium in esse possibilis, quia ipsum possibile esse est neceſſarium, &c. eam (inquit) ex hoc resellit, quia licet creatura immo simplificetur necessarii possibilis, tamen non sive tanta necessitate possibilis, quanto Deus est aucto, & quanto divinum Verbum à Patre productur, & Spiritus Sanctus ab utroque. Deus enim est ens necessarium, etiam quantum ad esse actualiter, creatura vero possibilis solum sub ratione possibilis, quia ex communis sensu magis implicat Deum non esse; quia quod a creatura possibilis non sit possibilis, quia ex Anselmo etiam creatura possibilis non est, Verbum Dei est; ex quo si arguo cum Scoto loc. cit. sicut necessarium in suo esse nec dependet, neq; necessario coexistit contingens, ita neq; magis necessarium pendet in suo esse à minus necessario, aut illud coexistit secundum quodcunque esse, aliquin illo non existente, illud non est, & ita non potest illud necessarium simpliciter, neq; magis necessarium est, sed Deus, & qualibet divina perfectio est illa necessaria, ut per possibile, vel impossibile ablatâ tam actuali existentia creature, quam possibilis, in nulla deficeret, aliquin Deus ens necessarium simpliciter non potest, illud enim est nec necessarium quod ad huc foret ablatum quoque; alio à se in natura diverso; ergo, &c. Confirmat, quis ut arguit Doct. lit. N. necessarium ex se non mutabit secundum aliquid perfectè idem sibi quacunq; positione possibilis, vel impossibili facta circa aliud a se, quicquid autem est in perfectè simpliciter idem sibi perfectè, ergo necessarium ex se; igitur nihil in eo potest mutari, quoque posito circa aliud nihil autem aliud a Deo est ita formaliter necessarium sicut Deus, secundum quacunque positionem, quia si ponenter aliquid formaliter necessarium, non tamen est ex se necessarium; igitur nulla realitas in primo mutabit proprie positionem quacunque, circa aliquid tale, quod non est ex se formaliter necessarium, fieret autem mutatione in aliqua realitate in primo propter mutationem in alio a se, si aliqua realitas in ipso necessario exigeret aliquid aliud a se; ita Doct.

84. Ad hoc argumentum multiplex est respondendi modus ex cogitatis; primus est Thomistarum ex familiis D. Thomas concedentem creaturas possibilis non esse equalis necessitatis atque Deo, quorum aliqui cum Cajetano conditionalem illam concedunt, esse veram, quod si creatura non esset possibilis, sicut etiam ista conditionalis est vera, quod etiam se processio Verbi non est, adhuc creatura forent possibilis, quia non procedunt à Deo, ut trino, sed ut uno, & tamen de facto tota Trinitas ad easum productionem concordit; sicut ergo hoc argumentum non valet, si persone non procederent ad divinis, adhuc intelligetur creatura procedere a Deo; ergo processio in divinis non est prior processione creature; ita neque argumentum nostrum valet ex illa conditionali deducimus, si creature non essent possibilis, adhuc intelligenter divina processio, ergo possibilis creaturarum non est prior, adeoque nec prius intelligibilis.

Ex eo igitur allata responsio reici debet, quod quandocunque aliquod argumentum concludit secundum id, quod est per se, concludit etiam secundum id, quod est simpliciter, quod autem non est ratio, cui res aliena se habeat; ita autem est de argumento nostro, ex illa conditionali deducto, si creature non essent possibilis, adhuc intelligenter divina processio, ergo creature possibilis non sunt priores, adeoque nec prius intelligibilis, quam procedunt persone; hoc inquam argumentum directe